

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 236/2018-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. novembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Katarínou Habiňákovou, Štúrova 10/20, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 188/2014 (pôvodne vedené pod sp. zn. 10 C 262/2012) za účasti Okresného súdu Vranov nad Topľou a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 188/2014 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Vranov nad Topľou p r i k a z u j e, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 188/2014 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je jej Okresný súd Vranov nad Topľou p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Vranov nad Topľou je p o v i n n ý uhradiť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Kataríny Habiňakovej, Štúrova 10/20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. marca 2018 doručená sťažnosť [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 188/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Zo sťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalujúcej strany účastníčkou napadnutého konania o zaplatenie sumy 1 127,67 € s príslušenstvom, ktoré začalo jej návrhom na zaplatenie predmetnej sumy doručeným okresnému súdu 21. mája 2012.

3. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti poukazuje na jednotlivé obdobia nečinnosti, počas ktorých okresný súd nevykonal žiaden úkon:

„- návrh o zaplatenie 1.127,67 Eur s prísl. zo dňa 17.5.2012 bol doručený OS Vranov nad Topľou dňa 21.5.2012,

- dňa 1.6.2012 bol vydaný platobný rozkaz, sp.zn. 9Ro/306/2012,
- odporca podal v zákonnej lehote odpor a to dňa 15.8.2012 a následne bol platobný rozkaz zrušený,
- dňa 21.8.2012 bola vec zapísaná pod spisovú značku 10C/262/2012 do senátu JUDr. Vladimíra Vargu,
- napriek viacerým výzvam a urgenciám (25.1.2013, 28.2.2013) mi bol dňa 11.11.2013 (po takmer 15-ich mesiacoch) doručený odpor žalovaného a zároveň výzva na jeho vyjadrenie.
- dňa 26.11.2013 som podala vyjadrenie k odporu žalovaného.
- dňa 1.2.2013 bol uvedený sudca preložený na výkon funkcie sudcu na Okresný súd Humenné. Právna vec bola pridelená do senátu JUDr. Kopinu. Tento predložil v dôsledku svojej zaujatosti spis predsedovi OS vo Vranove nad Topľou JUDr. Vaľušovi, ktorý dôvod zaujatosti neakceptoval a preto bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Prešove. Uznesením zo dňa 27.6.2013 č.k. 8NcC/20/2013-52 Krajský súd vyslovil, že JUDr. Kopina nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania tejto veci.
- dňa 22.7.2014 o 10.00 hodine bol stanovení I. termín pojednávania, na ktoré som sa riadne a včas dostavila, avšak predmetné pojednávanie bolo bez prejednávania veci vo veci samej odročené. Na pojednávanie sa moja právna zástupkyňa z dôvodu kolízie ospravedlnila. Ja som súhlasila, aby sa pojednávalo bez jej prítomnosti. Žalovaný sa na pojednávanie nedostavil, svoju neúčast' nijako neospravedlnil. Predseda súdu navrhol, aby som žiadala vec postúpiť na OS Košice I, pretože to bude pre mňa výhodnejšie. Predseda senátu sám urobil úkon a vec postúpil na OS Košice I a od tej doby až do nasledujúceho roka pojednávanie vytyčené nebolo a vo veci sa nekonalo. Ja som podala žiadosť o priznanie náhrady vo výške 15,- Eur z dôvodu, že sa pojednávania dňa 22.7.2014 žalovaný nezúčastnil a svoju neúčast' ani neoznámil a ani sa neospravedlnil. Moja žiadosť bola uznesením zo dňa 25.8.2015 zamietnutá. Proti uzneseniu som podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie a žiadala som, aby súd napadnuté uznesenie zrušil a priznal mi náhradu vo výške 15,-Eur, č.k.: 8C/188/2014, zo dňa 25.8.2015.
- Okresný súd Košice I. s postúpením veci nesúhlasil a predložil vec svojmu nadriadenému Krajskému súdu V Košiciach, ktorý uznesením zo dňa 11.11.2014

č.k. 2NcC/45/2014-56 rozhodol, že na konanie je príslušný Okresný súd vo Vranove nad Topľou.

- Dňa 25.8.2015 o 14.30 bol určený 2. termín pojednávania, ktoré bolo opäť odročené z dôvodu neprítomnosti žalovaného. Následne som dňa 25.8.2015 podala námietku zaujatosti voči postupu a konaniu predsedu súdu. Dňa 1.10. 2015 mi bolo oznámené, že súd na námietku zaujatosti neprihliada a ďalej pokračuje v konaní.

- dňa 3.7.2015 som podala sťažnosť na prieťahy v konaní. Moja sťažnosť bola doručená súdu dňa 10.7.2015. Odpoveďou na moju sťažnosť na prieťahy v konaní vo veci 8C/188/2014 zo dňa 22.7.2015 bolo uvedené, že vo veci sa nekonalo od januára 2015 do 16.6.2015, kde bolo konštatované, že uvedený stav je čiastočne spôsobený objektívnymi dôvodmi spočívajúcimi v nedostatočnom personálnom obsadení tunajšieho súdu.

- po uplynutí takmer 39 mesiacov od podania žaloby bol vytýčený v poradí 3. termín pojednávania 20.10.2015 o 11.00 hod., na ktorý som sa spolu s právnou zástupkyňou ospravedlnila a dala súdu na vedomie, že súhlasíme s pojednávaním bez našej prítomnosti a zároveň som súdu oznámila, že žiadam o uskutočnenie môjho výsluchu prostredníctvom dožiadaného súdu v Košiciach, a to z dôvodu, že som samoživiteľka rodiny, som stredoškolská učiteľka, starám sa sama o maloleté dieťa, ktoré navštevuje osemročné gymnázium a nemôžem sa dostaviť na súd z dôvodu pracovných povinností. Zároveň som žiadala, aby sa vykonal výsluch odporcu aj bez našej prítomnosti.

- dňa 29.1.2016 predseda súdu dožiadal Okresný súd Košice I. o informatívny výsluch sťažovateľky.

- dňa 10.5.2016 na základe predvolania som sa dostavila na OS Košice I za účelom informatívneho výsluchu a následne som podala svoje vyjadrenie.

- takmer po 12 mesiacoch nečinnosti súdu som dňa 24.1.2018 bola vyzvaná OS Vranov nad Topľou, aby som sa vyjadrila, či sa vykonal môj výsluch dožiadaným súdom OS Košice I, nakoľko uvedený súd nereagoval o podaní predmetnej urgencie. Zároveň ma súd vyzval, aby som sa v 25-dňovej lehote písomne na otázky v prílohe tejto výzvy v potrebnom vyhotovení k spisovej značke 8C/188/2014. Dňa 15.2.2018 som súdu oznámila, že môj výsluch bol vykonaný dožiadaným súdom dňa 10.5.2016.

- dňa 18.1.2018 som podala opätovnú sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi súdu OS Vranove nad Topľou,

- dňa 1.3.2018 mi bola doručená odpoveď na moju sťažnosť sp.zn. Spr 1003/2018-5-, na základe ktorej mi bolo oznámené, že moja sťažnosť je čiastočne dôvodná, zdĺhavosť konania je spôsobená aj objektívnymi dôvodmi spočívajúcimi v nedostatočnom personálnom obsadení tunajšieho súdu a tým aj výraznou zaťaženosťou jednotlivých sudcov, kedy ani pri vynaložení maximálneho úsilia nie je možné veci vybaviť v krátkych lehotách.

Od začiatku súdneho konania t.j. od 21.5.2012 vedeného Okresným súdom Vranov nad Topľou do dnešného dňa 15.2.2018 ubehlo viac ako 5 rokov, v predmetnom súdnom konaní až do tohto roku v merite veci súd nerozhodol. Počas tohto obdobia boli vytýčené

3.termíny pojednávania, z toho dve boli odročené bez prejednávania vo veci samej. Následne od posledného termínu pojednávania t.j. od 20.10.2015, na ktorom som písomne žiadala o uskutočnení môjho výsluchu dožiadaným súdom v Košiciach a ktorý sa konal až 10.5.2016 v Košiciach, sa od tej doby vo veci nekonalo a bez akýchkoľvek pochybností dochádzalo v predmetnom období k zbytočným prietahom v konaní. “

4. Sťažovateľka sa domáha aj priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € s týmto odôvodnením:

„Ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 48 ods.2 Ústavy SR a čl. 6 ods.1 Dohovoru boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia je nutné vychádzať zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa č. 41 Dohovoru priznáva so zreteľ na konkrétne okolnosti prípadu. Cieľom má byť zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie však prípadná náhrada škody. Z uvedených dôvodov ako aj s ohľadom na ustálenú prax a judikatúru Ústavného súdu, sťažovateľ si uplatňuje náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 5.000,- Eur (slovom: päťtisíc Eur) a to z dôvodu, že podľa názoru sťažovateľky dochádza k prietahom. Dlhých 6 rokov odo dňa podania návrhu na začatie konania je sťažovateľka v stave právnej neistoty.

Mám za zo, že v dôsledku prietahov v konaní pred Okresným súdom Vranov nad Topľou došlo k následkom, ktoré sa už nedajú následne napraviť ani odstrániť.

Som v nepriaznivej situácii, pretože som samoživiteľkou rodiny, žijem sama a starám sa o moju nepľnoletú dcéru a dlhotrvajúci súdny spor a právna neistota účastníka konaní vážne poznačila môj zdravotný stav a finančnú situáciu. Dlh v konaní, ktorý spôsobil žalovaný som bola nútená uhradiť zo svojich životných úspor.

Celý priebeh konania vzbudzuje u mňa silný pocit straty dôvery k súdu ako inštitúcii, ktorého hlavnou úlohou je ochrana zákonnosti a ktorý svojim postupom hrubo porušuje základný zákon štátu, resp. jedno zo základných práv občanov zakotveného v článku 48 ods.2/ÚS 58/2.

Označený súd, však v rozpore s princípmi právneho štátu, resp. v rozpore s právnymi predpismi, neplní jednu zo svojich základných úloh a to rýchlu a účinnú ochranu našich práv a chránených záujmov účastníkov súdneho konania.

Sťažovateľka žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5.000,- Eur z dôvodov uvedených v sťažnosti, nakoľko okresný súd svojou nečinnosťou a neefektívnou činnosťou spôsobili a neustále spôsobujú sťažovateľovi majetkovú ujmu ďaleko prevyšujúcu sumu požadovaného finančného zadosťučinenia.“

5. Na základe tejto argumentácie sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu, aby po vykonaní dokazovania nálezom vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 188/2014, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a priznal jej úhradu trov konania pred ústavným súdom.

6. Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 236/2018-15 z 5. apríla 2018 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k prijatej sťažnosti a zároveň oznámila ústavnému súdu, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

7. Z preskúmaného spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 188/2014 (pôvodne sp. zn. 10 C 262/2012) vyplýva, že napadnuté konanie začalo návrhom sťažovateľky na zaplatenie žalovanej sumy 1 127, 67 € s príslušenstvom zo 17. mája 2012, doručeným

okresnému súdu 21. mája 2012. Okresný súd vydal 1. júna 2012 platobný rozkaz sp. zn. 9 Ro 306/2012. Po jeho zrušení v dôsledku podaného odporu (doručený okresnému súdu 21. augusta 2012) bol spis vedený pod sp. zn. 10 C 262/2012 a pridelený zákonnému sudcovi [REDAKOVANÉ]. Po preložení zákonného sudcu na Okresný súd Humenné bol spis 7. februára 2013 pridelený sudcovi JUDr. Martinovi Kopinovi. Zákonný sudca oznámil 3. mája 2013 predsedovi okresného súdu skutočnosti, pre ktoré mal byť vylúčený z prejednávania a rozhodnutia veci. O námietke zaujatosti rozhodol Krajský súd v Prešove uznesením sp. zn. 8 NcC 20/2013 z 27. júna 2013 tak, že sudca JUDr. Martin Kopina nie je vylúčený z prejednávania a rozhodnutia veci.

Okresný súd následne zaslal odpor sťažovateľke a vyzval ju, aby sa v stanovenej lehote k odporu vyjadrila, až 7. októbra 2013, t. j. po viac ako roku (takmer 14 mesiacov) od jeho doručenia okresnému súdu.

Uznesením zo 7. novembra 2013 okresný súd poučil účastníkov konania, uložil odporcovi, aby sa v stanovenej lehote vyjadril k žalobe, a vyzval účastníkov, aby sa vyjadrili, či súhlasia s rozhodnutím bez nariadenia pojednávania. Po tomto úkone súd nekonal približne 8 mesiacov. Prvé pojednanie vo veci, ktoré sa uskutočnilo 22. júla 2014, bolo odročené na neurčito z dôvodu postúpenia veci miestne príslušnému súdu (na žiadosť sťažovateľky). Na pojednávaní sa nezúčastnil odporca, ktorý svoju neprítomnosť neospravedlnil. Z dôvodu zmareného konania odporcom požiadala sťažovateľka o náhradu sumy 15 €.

V dôsledku nesúhlasu Okresného súdu Košice I s postúpením veci rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 2 NcC 45/2014-56 z 11. novembra 2014, že na konanie je miestne príslušný Okresný súd Vranov nad Topľou. Spis bol doručený späť okresnému súdu 23. decembra 2014. V dôsledku neefektívneho postupu súdu (nesprávne postúpenie veci) sa vo veci nemohlo konať 5 mesiacov.

Po vrátení spisu okresnému súdu bol spis pridelený sudkyňi [REDAKOVANÉ] a bola mu pridelená nová sp. zn. 8 C 188/2014. Po oboznámení sa s obsahom bol spis prevedený sudcovi [REDAKOVANÉ] 19. januára 2015. Vo veci bolo nariadené druhé pojednávanie na 25. august 2015 (8 mesiacov po vrátení spisu okresnému súdu). Pre ospravedlnenie sa odporcu (vycestovanie do zahraničia) bolo pojednávanie odročené na 20. október 2015. Okresný súd uznesením z 25. augusta 2015 zamietol žiadosť sťažovateľky

o priznanie náhrady vo výške 15 €. Po vznesení námietky zaujatosti sťažovateľkou jej bolo 9. septembra 2015 oznámené, že na námietku zaujatosti sa neprihliada.

Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 20. októbra 2015 za prítomnosti odporcu. Sťažovateľka a jej právna zástupkyňa sa ospravedlnili z pojednávania a žiadali, aby súd vypočul sťažovateľku prostredníctvom dožiadaného súdu v Košiciach. Dožiadanie o výsluch sťažovateľky bolo 29. januára 2016 zaslané Okresnému súdu Košice I. Dožiadaný súd vypočul sťažovateľku 10. mája 2016.

V súvislosti s dočasným pridelením zákonného sudcu na Krajský súd v Prešove od 1. júna 2016 bol spis pridelený sudkyňi JUDr. Ľubov Vargovej a po jej preložení na Okresný súd Humenné bol pridelený 11. januára 2017 sudcovi JUDr. Jánovi Korenkovi a 5. júna 2017 sudcovi JUDr. Martinovi Kopinovi.

Okresný súd urgoval dožiadaný súd o výsluch sťažovateľky 3. januára 2017 a opätovne 24. januára 2018. Z odpovede dožiadaného súdu, ktorá bola doručená 12. februára 2018, vyplynulo, že po uskutočnení výsluchu 10. mája 2016 boli zápisnica z výsluchu, ako aj celý spisový materiál sp. zn. 12 Cd 1/2016 zaslané okresnému súdu. K odpovedi boli pripojené fotokópie zápisnice a prípisu o zaslaní zápisnice a spisu z 10. mája 2016. V dôsledku pochybenia súdu (chýbajúci spis z dožiadaného súdu) sa vo veci nekonalo viac ako 1 rok a 5 mesiacov.

Na pojednávaní 20. marca 2018 súd uložil sťažovateľke doložiť do spisu listinné dôkazy (nájomné zmluvy). Pojednávanie, ktorého sa zúčastnila len právna zástupkyňa sťažovateľky, bolo odročené na 2. máj 2018. Okresný súd požiadal príslušné obvodné oddelenie Policajného zboru o doručenie predvolania na pojednávanie odporcovi. Účastníci konania vrátane právnej zástupkyne sťažovateľky sa z nariadeného pojednávania ospravedlnili. Na pojednávaní 6. júna 2018 súd rozsudkom žalobu zamietol.

8. Vyjadrenie predsedníčky okresného súdu v prípise sp. zn. Spr 1022/2018 z 15. mája 2018 bolo ústavnému súdu doručené 22. mája 2018. Okrem prehľadu jednotlivých procesných úkonov z neho tiež vyplýva:

„Pre úplnosť dodávame, že tunajší súd je dlhodobo poddimenzovaný, čo má výrazný vplyv na zaťaženosť sudcov a vybavovanie vecí. Mesačný nápad vecí na sudcu civilného úseku je cca nad 40 vecí a sudcovia napriek vysokým výkonom, keďže mesačne rozhodnú

a vybavila aj 40 vecí, majú stále nerozhodnutých v senáte cca 400 vecí. Okresný súd Vranov nad Topľou opakovane žiadal o zvýšenie počtu sudcov ako aj vyšších súdnych úradníkov. Poukazujeme na vysoký nápad nových vecí na jedného sudcu, napr. v roku 2017 je to vo všetkých agendách 919 vecí s tým, že v hlavných agendách je nápad 412 vecí. Jeden sudca v priemere vybavil 435 vecí pri počte 11 sudcov. Pre porovnanie Okresný súd Piešťany má nápad aj vybavenosť vecí takmer o polovicu nižšiu, pri počte sudcov vo výkone 14. Nápad vecí na jedného sudcu je v hlavných agendách 233 vecí a vybavených 289 vecí. Už z tohto jedného príkladu je nepochybné, že zaťaženosť tunajšieho súdu je podstatne vyššia. Je to podobné aj v porovnaní s inými súdmi, ako je zrejmé z výsledkov okresných súdov za rok 2017, zverejnených na stránke Ministerstva spravodlivosti SR.

Po odchode sudkyne, ktorá reálne bola v stave sudcov Okresného súdu Vranov nad Topľou JUDr. Ľubov Vargovej na Okresný súd Humenné s účinnosťou od 01.01.2017 bol znížený počet sudcov na tunajšom súde namiesto toho, aby bolo okresnému súdu ponechané uvedené miesto sudcu.

Je potrebné tiež uviesť, že po smrti sudkyne JUDr. Ruženy Vaškovej, ktorá vybavovala civilnú agendu v roku 2015 tunajší súd nedostal za uvedenú sudkyňu náhradu cca dva roky, čo sa prejavilo pri vybavovaní nápadu vecí v civilnej agende ako aj náhradu za sudcu JUDr. Miroslava Nováka po jeho odchode do dôchodku. Až v roku 2017 bol tunajší súd posilnený o dvoch sudcov t. j. až po dvoch rokoch od odídenia JUDr. Nováka a JUDr. Vaškovej. Počas celého obdobia zostávajúci sudcovia vybavovali agendu aj po odídených sudcoch, čo výrazne zvýšilo ich pracovné zaťaženie. Navyše v období od 01.06.2016 do 31.05.2017 bol JUDr. Kopina pridelený na stáž na Krajský súd v Prešove a v tomto období bolo vo výkone Okresného súdu Vranov nad Topľou, oproti plánovanému stavu o jednu tretinu sudcov menej. Menovaný sudca okrem trestnej agendy vybavoval aj civilnú, pričom jeho spisy 337 vecí boli do jeho vrátenia zo stáže prerozdelené medzi ostatných sudcov vybavujúcich civilnú agendu.

Sudca, ktorému bola táto právna vec pridelená vybavuje viaceré agendy a to agendu T, C, Csp, Pc v ktorých sa snaží konať priebežne s prihliadnutím na množstvo vecí v senáte, ako je to vyššie uvedené ako aj s prihliadnutím na to, že vybavuje rôzne agendy.

Uvedená právna vec je sledovaná kanceláriou predsedu súdu až do jej právoplatného vybavenia a každé tri mesiace podáva zákonný sudca správy o stave konania a vykonaných úkonoch.“

8.1 Predsedníčka okresného súdu v uvedenom prípise zároveň oznámila ústavnému súdu, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

9. Ústavný súd listom z 23. mája 2018 vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky na zaujatie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu, ak to považuje za potrebné, a požiadal ju o oznámenie, či súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania vo veci.

10. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 14. júna 2018 okrem iného uviedla:

„Tvrdenia predsedníčky senátu JUDr. Ivety Mihókovej vo vyjadrení k prijatej sťažnosti zo dňa 26.4.2018, že Okresný súd vo Vranove nad Topľou je dlhodobo poddimenzovaný, čo má výrazný vplyv na zaťaženosť sudcov a vybavovanie vecí a že sám okresný súd opakovane žiadal o zvýšenie počtu sudcov ako aj vyšších súdnych úradníkov udávam, že ja nemôžem za komplikácie a zložitú situáciu na súde, ale mám za to, že mám právo na vybavenie mojej veci bez zbytočných prieťahov. Prieťahy v konaní som nezapríčinila ja, ja som sa na pojednávaniach zúčastňovala, a v prípade mojej neprítomnosti ma zastupovala právna zástupkyňa. Na súd som doručila všetky podklady a vyjadrenia v potrebnom počte fotokópií, predložila som nájomné zmluvy, ako aj výpisy z účtov...“

Zo spisového materiálu vyplýva, že ja som nezapríčinila tieto prieťahy v konaní, práve naopak. Z vyjadrení Predsedu OS vo Vranove nad Topľou, ako aj zákonného sudcu JUDr. Kopinu je evidentné, že prieťahy v konaní sú na strane súdov, ktoré sú preťažené.“

11. Právna zástupkyňa sťažovateľky zároveň oznámila ústavnému súdu, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

12. Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľky a predsedníčky okresného súdu o tom, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

13. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 188/2014. Zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, pričom v obsahu týchto práv neexistuje zásadná odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne.

16. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza

zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

17.1 Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17.2 Povinnosť súdu a sudcu konať bez priet'ahov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, v ktorý sa bude konať nové pojednávanie.

17.3 Povinnosť súdu a sudcu konať bez priet'ahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Povinnosť súdu konať bez priet'ahov vyplýva napríklad z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej

koncentracii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo z § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prierahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

19. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o návrhu na zaplatenie žalovanej sumy (úhrada nedoplatkov súvisiacich s nájmom bytu) tvorí bežnú a početnú súčasť rozhodovacej činnosti okresných súdov a v rámci nej existuje už aj pomerne rozsiahla judikatúra všeobecných súdov. Z uvedených dôvodov ústavný súd nepovažoval vec sťažovateľky za právne zložitú. Napriek názoru sudcu konajúceho vo veci, že ide o „*skutkovo zložitý spor o úhradu rôznych druhov nákladov súvisiacich s nájmom bytu*“, a tiež napriek okolnostiam prípadu (vezmúc do úvahy aj správanie samotných žalobcov realizujúcich svoje procesné oprávnenia v rámci konania pred všeobecnými súdmi) ústavný súd nemôže konštatovať takú skutkovú zložitosť veci (vyžadujúcu napr. znalecké dokazovanie a pod.), ktorá by ospravedlnila stav, v akom sa napadnuté konanie nachádzalo v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu.

20. Správanie sťažovateľky ako strany sporu je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prierahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka síce neprispela významnou mierou

k priesťahom v predmetnom konaní, ale sťaženie postupu súdu z jej strany predsa spôsobila skutočnosť, že pre konanie dôležité listinné dôkazy (nájomné zmluvy) neboli prílohou žaloby a boli okresnému súdu doručené až 9. apríla 2018. Sťažovateľka tiež využila procesné prostriedky, ktoré jej procesné právo poskytlo (žiadosť o náhradu za odročené pojednávanie podľa § 147a OSP, žiadosť o výsluch na dožiadanom súde, námietku miestnej nepríslušnosti súdu, námietku zaujatosti sudcu), avšak tieto až na spor o miestnu príslušnosť výraznejšie neovplyvnili dĺžku konania pred okresným súdom. Uvedený postup sťažovateľky spojený so sťažením postupu súdu v konaní nie je ale možné hodnotiť ako zbytočné priesťahy konajúceho súdu.

21.1 Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priesťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08), preto v záujme hospodárnosti konania vzhľadom na už uvedené (body 17.1, 17.2 a 17.3) bolo zo strany okresného súdu potrebné zabezpečiť takú prípravu spisu na pojednávanie, aby bolo možné spravidla na jednom pojednávaní vec rozhodnúť. Pojednávania vykonané so značným časovým odstupom, ako aj ich obsah naznačujú neefektívnosť postupu okresného súdu vo veci a nesústredenú činnosť, ktorá prispela k neukončeniu veci v primeranej lehote (bod 7 odôvodnenia).

21.2 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu konajúceho vo veci. Pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti preto nemožno prihliadnuť na to, že konajúci sudca bol v období od 1. júna 2016 do 31. mája 2017 dočasne pridelený na Krajský súd v Prešove, na odchod zastupujúcej sudkyne na Okresný súd Humenné ani na nezabezpečenie náhrady za dvoch sudcov počas približne dvoch rokov na okresnom súde a z toho dôvodu na veľký nápad vecí vo vzťahu k personálnemu obsadeniu súdu. Priesťahy v konaní nemožno ospravedlniť všeobecne

známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i v dohovore boli rešpektované a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Dĺžku súdneho konania v trvaní takmer šiestich rokov vo veci tvoriacej bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov nemožno ospravedlniť zložitou danou vecou a ani akýmikoľvek objektívnymi ťažkosťami súdu ako takého. Aj pri existencii predsedníčkou súdu uvedených objektívnych ťažkostí nemožno prehliadnuť, že aj jednotlivé nenáročné úkony súdu neboli dostatočne efektívne a nevedli k urýchlenému prejednaniu veci. Za také je možné označiť napr. doručenie odporu odporcu na vyjadrenie sťažovateľke po viac ako jednom roku od jeho podania, nesprávne postúpenie veci, nekoordinovaný postup súdov pri výsluchu sťažovateľky dožiadaným súdom.

21.3 Významnou mierou prispelo k dĺžke napadnutého konania odročovanie pojednávania pre neprítomnosť odporcu, ktorého riadne ospravedlnenie neúčasti nie je v spise doložené. Okrem toho ústavný súd zistil dlhšie obdobie nečinnosti okresného súdu, a to od 10. mája 2016 do 20. marca 2018, resp. konštatoval, že úkony, ktoré súd vykonal v tomto období nevedli efektívne k odstráneniu neprímerane dlhého konania (urgencie súdu na doručenie zápisnice o výsluchu sťažovateľky na dožiadanom súde).

22. Ústavný súd najmä s prihliadnutím na zjavne neprímeranú celkovú dĺžku konania, ale aj na zistený neefektívny a nesústreďený postup okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom a uvedený stav nebol do podania sťažnosti odstránený a naďalej trval. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

23. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

24. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd vyslovil príkaz okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

27. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

28. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

29. Sťažovateľka sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € z dôvodov citovaných v časti I odôvodnenia tohto nálezu.

30. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä celkovú dĺžku konania a zistenú neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu, ale čiastočne aj správanie sťažovateľky (bod 20 odôvodnenia) a samotnú hodnotu predmetu sporu, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

31. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

32. Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním.

33. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľke v uplatnenom rozsahu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

34. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2018 predstavuje sumu 153,50 €. Za dva úkony tak prináleží suma 307 € a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za dva úkony v sume 18,42 €, čo spolu predstavuje sumu 325,42 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

35. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

36. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. novembra 2018